

LUND UNIVERSITY

Boxning i roman

Hedén, Birger

Published in:

Svensk idrottsforskning: organ för centrum för idrottsforskning

2005

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hedén, B. (2005). Boxning i roman. *Svensk idrottsforskning: organ för centrum för idrottsforskning*, 14(2), 40-43.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Boxning i roman

Följande sidor om boxning i roman utgör några exempel hämtade ur min pågående undersökning som är en komparativ studie av idrottsskildringen i svensk roman intill 1960 med koncentration på boxning, friidrott (huvudsakligen löpning) och fotboll. Det komparativa perspektivet avser svenska romaner analyserade mot bakgrund av internationella, i huvudsak amerikanska, franska och tyska, i mindre omfattning engelska, italienska och nordiska. I första hand bygger diskussionerna av de utländska romanerna på facklitteratur, men också i flera fall på egna analyser. Idrottsskildringen i den engelska litteraturen är med tanke på idrottens betydelse i England inte särskilt omfattande – med undantag för ungdomslitteratur bör påpekas – och föga tycks också ha skrivits om den; se t ex *A Football Compendium* (1995).

BIRGER HEDÉN

LITTERATURVETENSKAP-
LIGA INSTITUTIONEN
LUNDS UNIVERSITET

Rent allmänt vill jag betona mitt intresse av att teckna en ingående bild av idrottsskildringen i det internationella perspektivet, eftersom i princip ingenting har skrivits på svenska om detta; för övrigt inte mycket om svensk idrottsskildring heller.

Några grundläggande områden som ligger inom ramen för syftet:

- Vilka idrotter har varit aktuella att skildra och när uppträder idrottsskildringar i romaner? Svaren på dessa frågor beror på definitioner och urval. I mitt fall rör det sig om skildringar av tävlingsidrott med koncentration på de tre ovan nämnda sporterna och därutöver bland annat cykling och tennis. Men det ska sägas att det finns åtskilliga exempel på skönlitterära idrottsskildringar i internationell facklitteratur som avser exempelvis alpinism och jakt.
- Vilka, om några, är de specifika berättarformerna? Här finns kopplingar till sportjournalistiken.
- Symbolik, ideologi, genusaspekter och samhällskritik i idrottsskildringen.
- Professionalismen och amatöridrotten.
- Kvinnliga författare av idrottsskildringar – finns de? (Jo, de finns, också före 1960-talet.)
- Sportjournalistikens betydelse.

När börjar man skriva om sport i dagstidningar och tidskrifter? En hel del författare av skönlitterära idrottsskildringar har ibland skaffat sig viss praktisk erfarenhet av sportjournalis-

tik. Och omvänt: en del sportjournalister börjar skriva idrottsromaner. Och en hel del författare av skönlitterära idrottsskildringar har förstås egna erfarenheter av idrottsutövning, som elitidrottare eller som motionärer.

Några motiv i boxningsromaner

Att boxning är en lämplig idrott att skildra i romanform har många skäl. De boxningsromaner som nämns i denna artikel handlar om en man och är oftast koncentrerade till en bestämd period i hans liv. Motiv starkt knutna till denna typberättelse och framförallt stående ingredienser i boxningsromaner är sådant som kampen, målet, motståndaren (motståndarna), seger, förlust.

Kampen i en boxningsroman kan uppfattas dels konkret som boxningsmatchen och dess förlopp, dels som en bild för livskampen. Likartat kan man betrakta målet som kan vara knock-outen men också frågan om framgång i livet. Med utgången av kampen i ringen såväl som i livet förknippas givetvis segrar och förluster. Vägen till målet är på samma sätt i olika avseenden kantad av motståndare.

Med allt detta förknippas i boxningsromanerna annat som karaktärsutveckling, moral, individen och samhället, framtidsvisioner, vänskap och kärlek.

Skildringen av boxningsutövning varierar starkt i de här berättelserna – allt från några omnämningar till regelrätta matchreferat, närmast rond för rond.

Boxande kvinnor

Innan jag går in på några typiska varianter av boxningsromaner och ett mer ingående diskuterade exempel på en sådan, föreställer jag mig att åtskilliga läsare frågar:

Men kvinnor och boxning, då? En mycket berättigad fråga, inte minst med tanke på att idrottskildringar i skönlitteratur, eller idrottsromaner, kan ha både kvinnor som författare och kvinnor som huvudpersoner.

Kort sammanfattat kan sägas att av

de källor jag använt uppger den ena att den första boxningsmatchen mellan två kvinnor ägde rum i London omkring 1720. Enligt den andra var den plane-rad men kom aldrig till stånd inför hot om laglig påföljd. År 1876 ägde i alla fall en match rum i New York mellan Nell Saunders och Rose Harland och den betraktas som den första boxningsmatchen mellan kvinnor i USA. Luckas omtalar att först mot slutet av 1800-talet återfinns omnämmanden av kvinnoboxning, nämligen i dåtidens

ledande amerikanska sportmagasin, Police Gazette. För övrigt var med få undantag kvinnor förbjudna att närvara vid boxningsmatcher (prizefights) under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet; eller om de var närvarande var det med risk för att skaffa sig dåligt rykte (jfr Jack Londons roman *The Game* (1905)).

Inte ens på 1920-talet som hade en sådan betydelse för boxningens utveckling finns mer än en litet antal boxande kvinnor (uppgifterna avser USA och Tyskland, men det finns all anledning att tro att de kan betraktas som generella).

År 1954 sändes för första gången över en nationell amerikansk TV-kanal en boxningsmatch mellan kvinnor. Den ena deltagaren var engelskan Barbara Buttrick som tre år senare vann den första matchen någonsin gällande en VM-titel. 1950-talet blev den första period när kvinnoboxning tog riktig fart. Intresset dalade sedan för att åter flamma upp på 70-talet och än en gång på 90-talet. Luckas påpekar att 1978 hade *The Ring* för första gången ett foto av en kvinnlig boxare på framsidan. År 1995 anordnades de första sanktionerade världsmästerskapen för kvinnliga amatörboxare.

Helt omöjligt att finna en roman utgiven före 1960 där det ingår en boxningsmatch mellan två kvinnor borde det kanske inte vara, men jag har ännu inte gjort det.

Två slags boxningsromaner

Det är möjligt att, förenklat uttryckt, urskilja två typer av boxningsromaner med avseende på inställningen till boxningssporten.

1) Historien om den unge mannen som upptäcks av mer eller mindre nogräknade personer, förs in i boxningsvärlden för att utnyttjas i syften som han inte har någon insikt om (vanligen uppgjorda matcher, eller också som i *Battling Malone: Pugiliste* (1925) för att rädda den brittiska boxningsäran) för att till sist mer eller mindre gå under – andra exempel är *The Harder They Fall* (1947) och *Falkens bana* (1953)

En variant på detta tema är *Hårda bud* (1945) där boxningskarriären klaras av på de tre första sidorna (s 19–21) som en bakgrund till huvudpersonens fortsatta tillvaro som kriminell. Boxningen förs på tal vid ytterligare två tillfällen, i det första fallet i form av en mardröm där han förlorar (s 116). I det andra, åter en dröm, men denna

gång som en vision från en landskamp mot Danmark där han vet att han kommer att vinna (s 156), vilket blir en mycket ironisk kommentar till att han efter att ha begått ett mord är på väg att bli upphunnen av den polis som följer honom, under julnatten på skidor i snöiga skogar på väg mot Norge. Möjligen slutar berättelsen med att han begår självmord; en annan tolkning är att han förbereder sig för att skjuta polismannen.

2) Historien om den unge mannen som via en rad segrar men också lämpliga motgångar till sist står som världsmästare och/eller lägger av i tid och på köpet får kvinnan han älskar och/eller skaffa sig insikter och avslöjar humbugen och står som moralisk segrare – exempelvis Cashel Byron's Profession (1886), The Abysmal Brute (1909), Med guld i nävarna (1945), Huggvärjan från Södern (1950), Knockoutkungen: Sport- och Äventyrsberättelse (1944) Inga hårda män (1950) Fart-Tigern (u. å) En boxare försvinner (1951) och Den hårda leken (1956).

Inga regler utan undantag, dock, och undantaget här är The Game som visserligen slutar med att huvudpersonen avlider efter att ha slagits ut i ringen, men romanen handlar inte om att avslöja boxningens moraliska avvisidor, vilket Jack London däremot alltså tog sig an några år senare i The Abysmal Brute.

Det kan påpekas att de av ovan nämnda romaner som gått som följetong i Rekord-Magasinet utan undantag får en för huvudpersonen positiv utgång, alltså Huggvärjan från Södern, Knockoutkungen: Sport- och Äventyrsberättelse, Fart-Tigern och En boxare försvinner.

En märklig roman

Som exempel på en del av en romananalys tar jag här upp den norske författaren Nils Johan Ruds Alle tiders største (1936), som i likhet med The Abysmal Brute befinner sig någonstans mittemellan de båda beskrivna huvudtyperna.

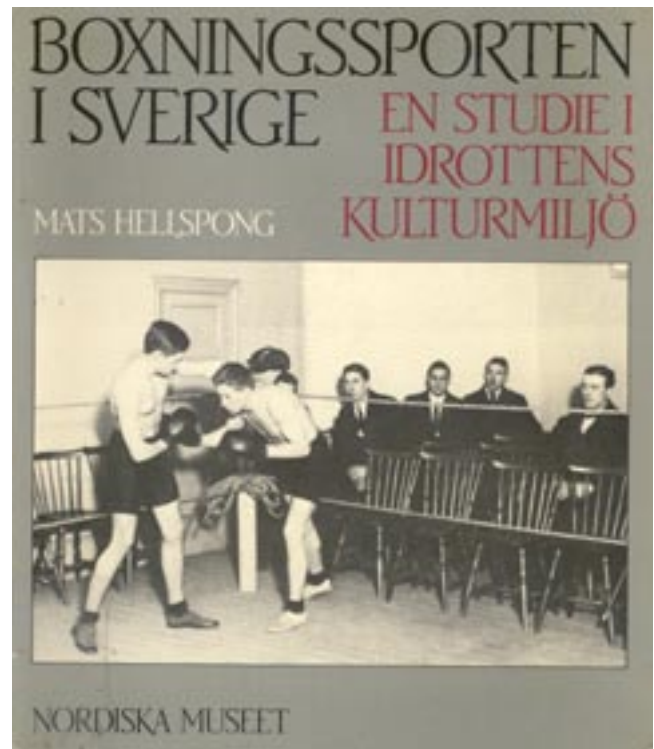
Den föreföll också intressant eftersom Gunder Andersson (2001) återger omdömet att författaren i vissa kretsar ansågs ha varit "brunanstucken".

Alle tiders største är en ganska märklig berättelse om bondsonen Ole Plassen som återvänder till hemlandet efter många år som proffsboxare i USA. Han ska nu möta den amerikanske judiske boxaren Josef Katz om

VM-titeln i Oslo våren 1936 (de förestående olympiska spelen nämns vid ett tillfälle). Huruvida Plassen har likheter med den norske tungviksboxaren Otto von Porat (född i Älmhult!) vet jag inte. I Sverige är han mest känd för att ha besegrat vår första riktigt namnkunniga proffsboxare Harry Persson i dennes sista match 1931. Otto von Porats egen karriär tog slut 1934. Men han hade liksom romanens huvudperson boxats i omgångar i USA, och det är rimligt att norska läsare såg honom som i varje fall en inspirationskälla.

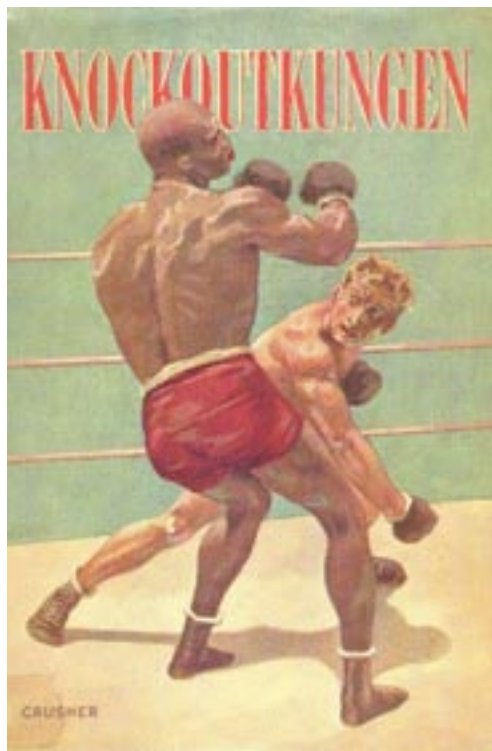
Själva boxningsmatchen ägnas ett kapitel kallat "Kampen". När det gäller berättartekniken ska bara nämnas att författaren använder en rad olika synvinklar på händelseförloppet. Han inleder med en tredjepersonsberättare som ger en panoramabild av Oslotrafiken, massorna som strömmar till stadion, ljuden och synintrycken. Sedan ges ordet åt en radioreporter när stämningen förtätas strax före kampens början. Händelserna i ringen under de knappt sex ronder som matchen varar får läsaren bland annat uppleva via Ole Plassens kvinna, hans bror och en radiolyssnare, innan berättaren till slut summerar och ger en symbolisk skildring av kampens upplösning och sekunderna därefter med en havsmetaforik som kan ses som ett förebud om romanens slut.

Huvuddelen av romanen skildrar dels uppladdningen, träningen inför matchen vintern och förvåren 1936, dels människoöden med mer eller mindre anknytning till boxaren: hans yngre bror Syver (som i slutet av boken står i beredskap att gifta sig med Oles f d kvinna, Inger), hans manager, ett par sparringsparters, hans bästa vän (som har förfört Inger), en journalist, Oles föräldrar, den ekonomiske garanten för matchen, Zobel Hansen, som antyds ha 25% judiskt ursprung, men i sista kapitlet uppträder tillsammans med Baldur A. Mause, ledaren (Føeren) för den protonazistiska gruppen Haraldstammen. Mause visar sig för övrigt vara barn till den bondkvinna, som är Hansens hushållerska, och den judiske gårdfarihandlare hon en gång rymt hemifrån med. Vidare berättas

om en ung man som hos en societetsläkare försöker få denne att göra abort på hans kvinna vilket läkaren vägrar, men däremot, av allt att döma inte drar sig för att utföra abort på Inger, som blivit gravid efter samlaget med Oles vän! Man får också en familjeinteriör hos en bokhållare (den ovan nämnde radiolyssnaren) vars trista liv förgylls en smula genom att han samlar tidningsklipp med idrottshändelser, men får uppleva nesan att hans lille son kommer hem med autografer från de båda boxarna! Den judiske boxaren uppträder dessutom som bejublad sångare på den krog som är Haraldstammens stamkrog! Det kan tilläggas att homosexualitet spelar en viss roll i romanen liksom homoerotik.

Romanen avslutas med ett kapitel kallat "Norrønaferden En balladisk efterskrift tilegnet skudd av Haraldstammen", i ljuset av romanhändelserna en nog så ironisk mening. I kapitlet skildras hur tre vikingaskepp (!) lägger ut i dåligt väder på hösten 1936, och med ombord finns Mause, Ole Plassen och Zobel Hansen. Två av skeppen går i kvav. Det tredje försvinner dock spårlost, men enligt en tidningsnotis som återges, ska vittnen ha sett det gå under utanför Rügen. På de allra sista sidorna skildras hur Ole i ett försök att rädda sig från att drunkna grabbar tag i Baldurs långa svarta hår som dock lossnar eftersom det är en peruk! Baldur lyckas emellertid kravla sig i land och de sista meningarna lyder:

”Men Ahasverus stod op og gikk vaklende og skallet inn i landet. Han vendte ikke tilbake. Han fant frender der han kom.”

Med andra ord. Ledaren visar sig här plötsligt vara den vandrande juden!

Rud och nazismen

Det förefaller svårbegripligt att Rud skulle haft nazistiska sympatier såsom Andersson refererar när han skriver ”Rud ansågs i vissa kretsar lite ’brunanstucken’, detta trots att han tillbringat en tid på Grini.” (Beryktat fängelse utanför Oslo som användes som koncentrationsläger under den tyska ockupationen.) Och lite senare konkluderar: ”I spetsen står Ledaren, den karismatiske Baldur A. Mauser, som för tanken till Nasjonal Samlings ledare Vidkun Quisling. Det tveksamma med boken ligger i att slutackordet ändå blir att den rörelsen har framtiden för sig. Nej, jag är nog inte beredd att helt skriva under på Eyvind Johnsons äreräddning.”

Någon källa för Ruds antydda nazistsympatier anges inte. Men enbart av den mycket elaka och utförliga teckningen av några av ynglingarna i Haraldstammen måste man ifrågasätta nazistsympatier hos författaren. Och Mauser, som dels har ett tysk klingande namn, dels nästan övertydligt bär sitt svarta hår låter sig visserligen associeras till Hitler eller kanske snarare hans propagandaminister Goebbels, men framställs på intet sätt som någon att

se upp till. Vidare kan påpekas att när Katz besegrat Ole Plassen bärs han iväg på starka armar av samma publik som före matchen bildligt talat burit Plassen fram till ringen och skildringen kan tolkas symboliskt – nazisternas man har förlorat, och de kan heller inte stå emot folket:

”Haraldstammens mur holdt ikke, den smadredes under en hylende barrikadestorm av kavende hender og føtter. De stormet ringen og kastet seirherren over tauene, løftet ham op på strakte hender, bar ham gjennom havet, vugget ham hen over oprørte sjøer, den samme vei ut hvor de for kampen bad den annen inn.”

Romanen översattes av Eyvind och Cilla Johnsson och gavs ut på svenska 1945. De hade redan tidigare översatt romaner av Rud. Eyvind Johnson hade redan själv skrivit de så tydligt antinazistiska verken *Nattövning* (1938) och *trilogin om Krilon*. Johnson framhåller i den svenska baksidestexten, som Andersson återger, aktualiteten i ”de satiriska skildringarna av t. ex. hirdmännens mentalitet”. Johnsons ord om satiren kan jämföras med det fyra sidor långa avsnittet om Ruds författarskap i *Norsk litteraturhistoria* (1996) där det bara konstateras att romanen var en satirisk idrottskildring (Egeland 1996).

Men tyngre väger ändå synpunkterna hos Geir Vestheim (1995) som i sin uppsats om två norska mellankrigsförfattare i antologin *Nazismen og norsk litteratur*, konstaterar att Rud stod på vänstersidan vad gäller politik, och i romanen *Jer er ingen proletar* (1935), som han analyserar, tar upp förhållandet mellan småborgerlighet och fascism. Huvudpersonen Knut Sole som söker en auktoritet dras till en början till fascisterna Severin Selje. Vestheim förklarar med hjälp av Fromm och Reich flera drag hos Sole som karakteriserar en människa hos vilken det finns en grogrund för fascism. Men han påpekar att Rud gör halt i sin roman innan Sole utvecklats dithän, och fascisterna Seljes självmord tolkar Vestheim som en symbol för att Sole därigenom blir fri från fascismen.

Det kan tilläggas att Rud stod som en av 33 författare – däribland Sigrid Undset, Johan Falkberget, Terje Vesaas, Nini Roll Anker, Olav Duun, Sigurd Hoel och Arnulf Øverland – vilka den 14 december 1935 skickade ett inlägg mot Knut Hamsun till de tidningar som ville publicera det. Hamsun hade nämligen strax innan skrivit en mycket hänfull, protysk artikel om de hänvän-

delser som under ett par år gjorts till tyska myndigheter om att frigge Carl Ossietzky som 1933 satts i koncentrationsläger utan rättegång och dom (Birkeland 1995).

Referenser

- A Football Compendium: A Comprehensive Guide to the Literature of Association Football (Compiled by Peter J. Seddon), 1995
- Ahlberg, Harry, *Falkens bana*, 1953
- Andersson, Gunder, ”Idrotten som fiktion – om sporten i litteraturen” i förf:s Omstart: Mest om sommaridrott, 2001
- Andersson, Nils Gustaf, *Hårda bud*, 1945
- Birkeland, Bjarne, ”Forfattarmiljø og nazisme i trettiåra” i *Nazismen og norsk litteratur* (red Bjarne Birkeland m fl), 2 uppl, 1995 [Tidigare tryckt i *Syn og Segn* 1977 nr 5]
- Cahn, Susan, *Coming on Strong: Gender and Equality in 20th Century Sport*, 1994
- Crusher [Edwin Ahlqvist], *En boxare försvinner*, 1951
- Allen Dick [Edwin Ahlqvist], *Fart-Tigern*, u å
- Crusher [Edwin Ahlqvist], *Knockoutkungen: Sport- och Äventyrsberättelse*, 1945 (1944)
- Egeland Kjølvs Norges litteraturhistorie (red Edvard Beyer), Bind 5 ”Mellomkrigstid”, 1996
- Hellspong, Mats, *Boxningssporten i Sverige: en studie i idrottens kulturmiljö*, 1982
- Hémond, Louis, *Battling Malone: Pugiliste, 1994* (1925)
- Kent, Graeme, *Boxing's Strangest Fights. Incredible but true Encounters from over 150 Years of boxing history*, 1991
- London, Jack, *The Abysmal Brute*, 1909
- London, Jack, *The Game*, 1905
- Luckas, Manfred, *So lange du stehen kannst, wirst du kämpfen*. Die Mythen des Boxens und ihre literarische Inszenierung, 2002
- Länsberg, Olle, *Den hårda leken*, Stockholm 1956
- Oriard, Michael, *Dreaming of Heroes: American Sports Fiction 1868–1980*, 1982
- Ragnar, Vilhelm [Vilhelm Ragnarsson], *Inga hårda män*, 1950
- Rolf, O [O R Wahlgren], *Huggvärjan från Södern*, 1950
- Rud, Nils Johan, *Alle tiders største*, 1936 (*Alla tiders største* 1945)
- Schulberg, Budd, *The Harder they Fall*, 1947
- Shaw, George Bernard, *Cashel Byron's Profession*, 1886
- Sugden, John, *Boxing and Society: An International Analysis*, 1996
- Vestheim, Geir, ”Nils Johan Rud og Bjørn Rongen om bakgrunnen for fascismen” i *Nazismen og norsk litteratur* (red Bjarne Birkeland m fl), 2 uppl, 1995
- Åberg, Dan, *Med guld i nävarna: idrottsroman*, Stockholm 1945
- <http://www.wban.com/index.html> (14.6.04)